

**РОЛЬ ЕКОНОМІЧНИХ ПРЕФЕРЕНЦІЙ В АКТИВІЗАЦІЇ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ
РЕГІОНІВ**

Свідрак О.В., асистент кафедри «Фінанси» Донбаська державна машинобудівна академія, м. Краматорськ

Постановка проблеми.

В сучасних умовах дестабілізації економіки та наявності значних відмінностей у рівнях розвитку регіонів країни особливу актуальність набуває дослідження основних характеристик інвестиційної діяльності. З приводу того, що економічне зростання та розвиток суб'єктів господарювання як на мікро- так і на мезорівні неможливі без здійснення капітальних вкладень, важливим є аналіз та моніторинг інвестиційної активності у регіонах країни в цілому та дослідження взаємозв'язків між об'ємами наданих пільг та отриманими економічними результатами.

Аналіз останніх досліджень та публікацій.

Характеристики інвестиційної діяльності на регіональному рівні досліджено у роботах багатьох вчених, таких як: О.І. Мешко, В.А. Мешко, І.В. Сидоренко, О.І. Кремень, В.І. Куберка, Л.Н. Салімов, О.В. Шевченко, І.П. Мірошниченко, В.Р. Ткачук, А.Ю. Жулавський, Я.В. Говорун, Н.Є. Скоробогатова та інші.

Преференції розглядаються як переваги, пільги, надані окремим державам, регіонам, підприємствам, організаціям для підтримки певних видів діяльності. Преференції здійснюються в формі зниження податків, знижок з мит, звільнення платежів, надання вигідних кредитів. Преференції надаються державою і носять адресний характер [1].

В економічній літературі та у законотворчій практиці часто використовують поняття так званих тарифних преференцій. Згідно Митного кодексу України: «Тарифні пільги (тарифні преференції) - це пільги, що надаються Україною у процесі реалізації її зовнішньоекономічної політики на умовах взаємності чи в односторонньому порядку щодо товарів, які переміщуються через митний кордон України, як звільнення від справляння мита, зниження ставок мита або встановлення тарифних квот на ввезення товарів» [2].

Запровадження економічних преференцій на регіональному рівні у відповідних напрямках діяльності, які потребують додаткового стимулювання, позитивно впливає на інвестиційну привабливість регіону, як складову інвестиційного клімату.

Автори, О.І. Мешко та В.А. Мешко виділяють інвестиційні преференції (наявність вільних економічних зон, територій пільгового інвестування у регіоні), як один із факторів, який зацікавлює інвесторів і безпосередньо визначає обсяги інвестиційних надходжень, та має бути врахований в процесі оцінки інвестиційної привабливості регіону [3, С.2].

І.В. Сидоренко досліджуючи теоретико-методичні підходи до оцінки інвестиційної привабливості регіону, визначає останню як систему, «яка складається з елементів інвестиційного клімату, інвестиційної активності, інвестиційної привабливості та інвестиційного ризику» [4, С.4]. Але як інвестиційна привабливість може бути системою елементів ..., інвестиційної привабливості. А також не зрозуміло про які елементи інвестиційного клімату йдеться у визначенні дефініції, адже інвестиційна привабливість і є одним з таких елементів. В процесі розгляду взаємозв'язку основних понять автор виділяє вплив інвестиційної привабливості на інвестиційний клімат, інвестиційний потенціал, інвестиційну активність, але схематично не виділяє впливу інвестиційної активності на інвестиційний клімат та привабливість регіону (країни), та не розглядає надання економічних преференцій (пільг) як фактор впливу на інвестиційний клімат.

Досліджуючи особливості оцінювання інвестиційної привабливості регіону автори, О.І. Кремень та В.І. Куберка зазначають, що «головна суть інвестиційної привабливості полягає в реалізації стратегії отримання максимального прибутку або іншого ефекту від вкладеного капіталу» [5]. А максимізація прибутку і може бути досягнута за рахунок використання інвесторами економічних преференцій наданих на регіональному рівні у тому числі. На думку авторів «характеристика інвестиційного клімату в регіоні визначається рівнями його інвестиційної привабливості та інвестиційної активності» [5].

Визначаючи сутність інвестиційної активності та її значення в управлінні регіональною економікою, Л.Н. Салімов справедливо констатує, що інвестиційна активність регіону, як ступінь

мінливості інвестиційної діяльності в регіоні, може здійснювати як позитивний так і негативний вплив на кожного з учасників інвестиційного процесу [6].

Виділення невирішеної частини проблеми.

В системі основних характеристик та елементів інвестиційної діяльності на регіональному рівні недостатньо повно розглянуто місце і роль економічних преференцій, а також їх вплив на інвестиційну привабливість, активність, інвестиційний клімат та економічний розвиток регіону.

Мета статті.

Метою статті є виявлення ролі преференцій у підвищенні рівня інвестиційної активності регіону та їх вплив на рівень економічного розвитку на регіональному рівні.

Виклад основного матеріалу.

Безумовно надання преференцій на регіональному рівні, тобто різного роду пільг, з метою активізації інвестиційного процесу позитивно впливає на інвестиційний клімат територій та сприяє активізації процесів економічного розвитку та зростання у відповідних напрямках та галузях господарської діяльності. Однак процес прийняття рішень щодо їх запровадження повинен бути зваженим та відповідальним.

Якщо регіон має достатньо високий рівень інвестиційної привабливості, активності і взагалі позитивний інвестиційний клімат, то надання преференцій на такій території може бути і недоцільним. Але необхідно зауважити, що преференцій у більшості надаються з метою стимулювання інвестицій не тільки на визначеній території (регіоні), а і у відповідній галузі виробництва або невиробничій сфері. Тому інвестор в процесі прийняття рішення про здійснення інвестицій зважає такі складові:

- інвестиційна привабливість регіону;
- інвестиційна привабливість галузі вкладення коштів;
- наявність пільг різного роду (преференцій);
- рівень інвестиційного ризику;
- стабільність нормативно-правової бази функціонування суб'єктів господарювання та інші.

Наявність економічних преференцій у сфері оподаткування господарської діяльності, надання знижок та пільг за митними платежами, тощо, є потужним стимулом підвищення інвестиційної привабливості регіону (галузі) для потенційного інвестора, бо має прямий вплив на первісну мету вкладення коштів – максимізацію прибутку, а також скорочує строк окупності інвестицій.

Основними формами надання економічних преференцій на місцевому рівні є створення:

- спеціальних (вільних) економічних зон (С(В)ЕЗ);
- територій пріоритетного розвитку (ТПР);
- технологічних парків (центрів) і т.д.

Як зазначає О.В. Шевченко в процесі дослідження впливу інвестиційної діяльності у регіонах на економічне зростання, «створення С(В)ЕЗ та ТПР є вагомим механізмом управління інвестиційною діяльністю на рівні регіонів» [7, С.179].

Необхідно відзначити, що оцінюючи ступінь досягнення суб'єктами пільгових територій цілей, досягнуто більшість з них для внутрішніх суб'єктів. Суб'єктів пільгових територій можна класифікувати на внутрішніх та зовнішніх (рис. 1).

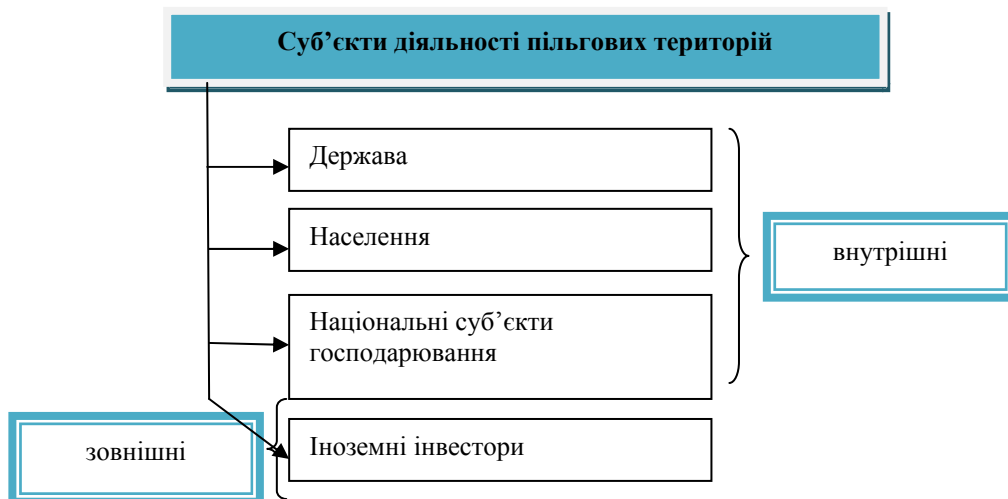

Рис.1 – Суб'єкти діяльності пільгових територій в Україні

Держава отримала зростання надходжень до бюджетів різного рівня; зростання кількості створених та збережених робочих місць. Для населення важливим чинником є зростання середньої заробітної плати на таких територіях та теж саме створення і збереження старих робочих місць, тобто зниження рівня безробіття. Важливими досягненнями С(В)ЕЗ і ТПР для національних суб'єктів господарювання є залучення нових форм управління праці, досвіду науково-технічних досягнень та впровадження у різних галузях виробництва та невиробничої сфери інноваційних технологій.

Результати функціонування пільгових територій в Україні підтверджують факт позитивного впливу економічних преференцій на інвестиційну привабливість, активність регіонів та рівень їх економічного розвитку. А О.В. Шевченко відзначає, що «залучення інвестицій на регіональний рівень вирішує не тільки питання підвищення ефективності розвитку місцевого виробництва, але і соціальні питання – зокрема, зменшення безробіття», що і було констатовано серед досягнутих цілей функціонування пільгових територій.

Н.Є. Скоробогатова, досліджуючи існуючий стан інвестиційної активності регіонів України, також відмічає, що «соціально-економічний розвиток регіону безпосередньо пов'язаний з обсягом і структурою інвестицій, оскільки вони є джерелом капіталу» [8, С.31].

Схематично взаємозв'язок економічних преференцій з рівнем економічного розвитку регіону можна зобразити на рис. 2.

При цьому під економічними преференціями на регіональному рівні розуміється сукупність пільг та переваг, наданих державою та закріплених законодавчо, щодо сплати податків, зборів та інших обов'язкових платежів до бюджетних фондів на визначеній території у відповідній галузі діяльності; митних платежів; валютних розрахунків, тощо, з метою стимулювання інвестиційної активності з боку національних та іноземних інвесторів.

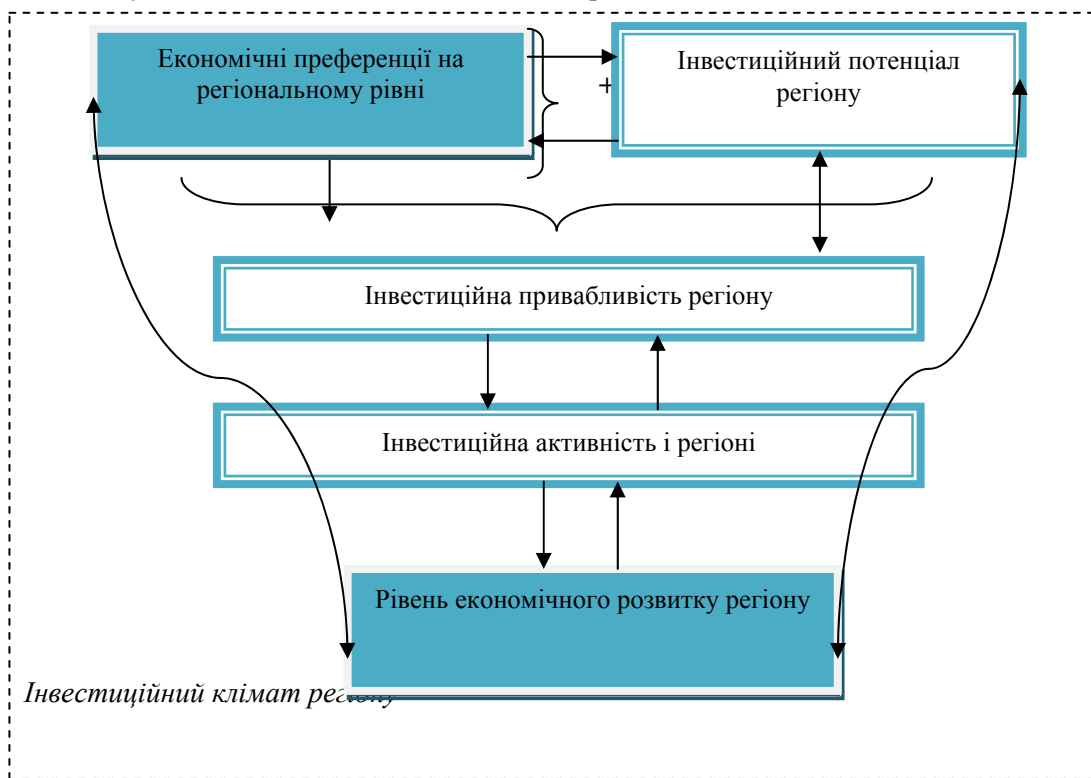

Рис.2 – Вплив преференцій на економічний розвиток регіону

П.І. Мірошніченко розглядає інвестиційний потенціал регіону як сукупність інвестиційних ресурсів суб'єктів господарської діяльності, які формують комплексну базу відтворення господарчої та соціальної сфери життєдіяльності регіону з метою забезпечення стійкого економічного зростання [9, С. 8].

На думку В.Р. Ткачук інвестиційний потенціал регіону представлений максимальними можливостями регіону щодо раціонального залучення та використання інвестиційних ресурсів з урахування природно-геополітичних та соціально-економічних передумов здійснення інвестиційної діяльності з метою досягнення сталого розвитку регіону [10, С.4].

Колектив авторів А.Ю. Жулавський, Я.В. Говорун визначають інвестиційний потенціал регіону як складну, динамічну категорію, що відображає наявні ресурси, залучені в господарську діяльність територій та варіанти їх використання [11, С.73].

У розглянутій схемі під інвестиційним потенціалом регіону розуміється комплексне поєднання сукупності можливих та наявних ресурсів для здійснення інвестиційної діяльності в межах конкретного регіону, а саме фінансових; природних; екологічних; трудових; виробничих; інфраструктурних та інших, та сукупності наявних правових умов інвестування.

Тобто економічні преференції в межах регіону є складовим елементом інвестиційного потенціалу, та у сукупності з його іншими складовими підвищують рівень інвестиційної привабливості регіону. У свою чергу підвищення рівня інвестиційної привабливості регіону може призвести до зростання інвестиційного потенціалу, та відсутності необхідності додаткового стимулювання інвестицій у вигляді преференцій.

В свою чергу підвищення інвестиційної привабливості регіону позитивно впливає на активність суб'єктів інвестування в межах регіону, діяльність яких може призвести як до ще більшого приросту рівня інвестиційної привабливості, так і до його зниження, в залежності від результатів такої активної діяльності. Зниження рівня інвестиційної привабливості в такому разі повинно стати передумовою для впровадження нових або переробки структури та розмірів наявних економічних преференцій з метою стабілізації ситуації.

Висновки.

На рівень економічного розвитку регіону впливає безліч факторів, серед яких можна виділити фактори активізації та підвищення ефективності інвестиційної діяльності на регіональному рівні:

- результативність вкладень у співвідношенні з рівнем інвестиційного ризику;
- інвестиційна активність в регіоні;
- інвестиційна привабливість регіону;
- складові інвестиційного потенціалу регіону.

У складі інвестиційного потенціалу регіону необхідно виділити економічні преференції, які на регіональному рівні мають потужну стимулюючу дію на об'єми інвестиційних ресурсів та інвестиційну активність суб'єктів інвестиційних відносин та сприяють економічному розвитку регіону в цілому.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ:

1. <http://uk.wikipedia.org/wiki/Преференція>.
2. Коментар до Митного кодексу України / За ред. П.В. Пашка, М.М. Каленського. -К.: Юстініан, 2004. - 721 с.
3. Мешко О.І., Меєшко В.А., Регіональні аспекти інвестиційної привабливості - http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Vcndtu/2010_41/15.htm.
4. Сидоренко І.В. Теоретико-методичні підходи до оцінки інвестиційної привабливості регіону. - http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Vcndtu/2010_44/20.htm.
5. Кремень О.І., Куберка В.І. Особливості оцінювання інвестиційної привабливості регіону. - <http://dspace.academy.sumy.ua/bitstream/123456789/622/1/kremen5.pdf>
6. Салимов Л.Н. Сущность инвестиционной активности и её значение в управлении региональной экономикой. - <http://www.lib.csu.ru/vch/147/014.pdf>.
7. Шевченко О.В. Інвестиційна активність регіонів України: вплив на економічне зростання // Стратегічні пріоритети, 2009. - №1(10). – С.175-181.
8. Скоробогатова Н.Є. Інвестиційна активність регіонів України // Наукові вісті НТУУ «КПІ», 2009. - №5. – С.30-40.
9. Мірошніченко П.І. Активізація використання інвестиційного потенціалу регіону: Автореф. дис. к-та ек. наук: 08.00.05 / Інститут економіко-правових досліджень НАН України. – Донецьк, 2007. – 20с.
10. Ткачук В.Р. Організаційний механізм формування та нарощування інвестиційного потенціалу регіону: Автореф. дис. к-та ек. наук: 08.00.05 / Полтавський національний технічний університет. – Полтава, 2008. – 20с.
11. Жулавський А.Ю., Говорун Я.В. Інвестиційний потенціал регіону в системі еколого-економічних відносин // Вісник НТУ «ХПІ», 2010. - №7 «Технічний прогрес і ефективність виробництва». – С.70-77.

РЕЗЮМЕ

Метою дослідження є визначення ролі економічних преференцій у підвищенні рівня інвестиційної привабливості, активності регіону та їх вплив на рівень економічного розвитку на регіональному рівні.

Ключові слова: економічні преференції, податкові пільги, митні платежі, інвестиційна привабливість регіону, інвестиційна активність регіону, інвестиційний клімат, інвестиційний потенціал регіону, економічний розвиток

РЕЗЮМЕ

Целью исследования является определение роли экономических преференций в повышении уровня инвестиционной привлекательности, активности региона и их влияние на уровень регионального экономического развития.

Ключевые слова: экономические преференции, налоговые льготы, таможенные платежи, инвестиционная привлекательность региона, инвестиционная активность региона, инвестиционный климат, инвестиционный потенциал региона, экономическое развитие

SUMMARY

The purpose of the study is a determination role of the economic privileges in increasing level to investment attractiveness, activities of the region and their influence upon level of the regional economic development.

Keywords: economic privileges, tax privileges, customs payments, investment attractiveness of the region, investment activity of the region, investment climate, investment potential of the region, economic development

МІЖНАРОДНА ЕКОНОМІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ КРАЇН В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНОЇ КОНКУРЕНЦІЇ

Семкова Л.В., старший викладач кафедри «Економічна теорія», Маріупольського державного гуманітарного університету

Актуальність теми. Країни – світові лідери внаслідок вдалої багаторічної експансії на міжнародних ринках реалізували глобальні конкурентні переваги, а решта країн опинились практично на узбіччі сучасного економічного розвитку, оскільки не змогли вчасно адекватно відреагувати на виклики глобалізації, насамперед, фінансові, науково-технологічні та інформаційні. Визначальною проблемою розвитку світової економічної системи є об'єктивна необхідність розробки цілісної, теоретично та методично обґрунтованої стратегії формування глобальної конкурентоспроможності.

Проблематиці регулювання економічної діяльності в умовах глобального конкурентного розвитку протягом останніх років відводилось провідне місце в дослідженнях таких вітчизняних і зарубіжних економістів як О.Амоші, Л.Антонюк, О.Білоруса, І.Бураковського, А.Вебера, Р.Вернона, О.Власюка, А.Гальчинського, В.Гейця, Б.Губського, Дж.Даннінга, М.Делягіна, Дж.Кейнса, Ю.Козака, В. Кузнецова, Д.Лук'яненка, З.Луцишин, Ю.Макогона, В.Новицького, Ю.Орловської, Ю.Пахомова, О.Плотнікова, М.Портера, А.Поручника, А.Ругмана, С.Соколенка, Дж.Стігліца, Ф.Хайєка, П.Хайне, В.Чужикова, І.Школи, Й.Шумпетера, А.Філіпенка, М.Флейчук, Г.Черніченка та інших, в результаті чого сформувалась методологія аналізу економічної взаємодії країн.

Метою дослідження є розвиток теоретико-методологічних основ щодо визначення складових елементів конкурентоспроможності національної економіки в контексті розвитку економічного співробітництва.

З завершенням глобальної фінансово-економічної кризи розпочинається новий етап розвитку світових торговельних відносин. Значний вплив зовнішньої торгівлі на розвиток економіки України обумовлює потребу в адекватній інтерпретації ринкових процесів, що відбуваються в світовій торгівлі, прогнозуванні ситуації та визначенні ризиків та можливостей, що впливають з тенденцій міжнародної торгівлі для України.

Після суттєвого скорочення в 2009 році, світова торгівля в 2010 році демонструвала постійне зростання. Так, за підсумками перших трьох кварталів 2010 року було зафіксовано зростання вартісних обсягів світової торгівлі товарами приблизно на 24 % в порівнянні з аналогічним періодом